

Būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės ypatumai socialinio rengimo požiūriu

Romualdas Malinauskas

Lietuvos kūno kultūros akademija

Straipsnyje analizuojami būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės ypatumai prieš socialinį rengimą ir po jo. Buvo tirti šie studentų socialinės atsakomybės komponentai: karjeros kontrolė, tarpasmeninių santykių kontrolė, veiklos sėkmės kontrolė. Remiantis reprezentatyvios Lietuvos kūno kultūros akademijos studentų imties tyrimo duomenimis, nustatyta, kad po socialinio rengimo būsimieji sporto pedagogai skyrėsi pagal du socialinės atsakomybės požymius – karjeros kontrolę ir tarpasmeninių santykių kontrolę.

Įvadas

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, pedagogų rengiantiems universitetams tenka priimti naują ugdymo turinį ir išmokti spręsti naujus uždavinius. Galima kelti klausimą, ar visi sovietinėje aukštojoje mokykloje ugdyti socialiniai įgūdžiai trukdytų nūdienos mokytojui, kai vykstant socialiniam ir ekonominiam virsmui mūsų šalyje keičiasi ir socialiniai stimulai, veikiantys ir pedagogo tapumą? Kad baigęs universitetą mokytojas galėtų atlikti savo socialinius vaidmenis, savo socialines funkcijas, jam turi būti būdinga socialinė atsakomybė (K. Poškus, 1986, p. 65). Galima manyti, kad anais laikais rengtiems pedagogams įskiepytas atsakomybės už mokinį, jo rezultatus jausmas skatina tuos pedagogus aktyviai dirbti ir neleidžia skųstis vaiko prigimtimi. Pasak O. Tījūnėlienės (2000), mokytojai gali džiaugtis, kad turi išsiugdę šį bruožą. Pagrindinis socialinės

atsakomybės ypatumas yra tas, kad ji yra tam tikra valios išraiška, nulemta socialinių normų ir funkcijų. Atsakomybės (veiklos kontrolės) objektas yra ir pats žmogus (pedagogas), ir visuomenė. Kontrolės lokuso sąvoką sukūrė ir ją teoriškai pagrindė J. Roteris (1966, p. 1–28) savo socialinio išmokymo teorijoje. Roteris pirmiausiai atkreipė dėmesį į tai, kad žmonės skirtingai suvokia pastiprinimą. Vieniems žmonėms atrodo, kad pastiprinimą nulemia jų pačių elgesys ir savybės, kitiems – kad pastiprinimą kontroliuoja išorės jėgos, t. y. nuo paties žmogaus nepriklausančios. Todėl žmonės gali būti skirstomi į eksternalus ir internalus (arba eksternalias ir internalias asmenybes) (J. B. Roter, 1966). Pasak Roterio, subjektyvus savi-kontrolės (savo socialinės atsakomybės) vertinimas priklauso ir nuo kitų kintamųjų įtakos (pvz., laimėjimų ir socialinės kompetencijos,

sėkmių ir nesėkmių santykio). Tyrimais taip pat įrodyta, kad eksternališkumo–internališkumo kontinuumo kiekybinė išraiška koreliuoja ir su parametrais šiųkintamųjų: tarpasmeninių santykių, darbo sėkmės, laimėjimų, sveikatos (A. Bagdonas, B. Pociūtė, 1988, p. 107). Todėl yra tikslinga atkreipti dėmesį į tai, kaip socialinės atsakomybės komponentai (karjeros kontrolė, tarpasmeninių santykių kontrolė, veiklos sėkmės kontrolė) formuojasi socializacijos (mūsų atveju – socialinio rengimo) procese. Sporto pedagogų socialinės atsakomybės ugdymas ir jos tyrimas socialinio rengimo požiūriu svarbus ir dėl to, kad jau ir ankstesnių tyrimų duomenys rodo, jog tie pedagogai, kurie jaučiasi socialiai atsakingi už savo gyvenimo ir artimos aplinkos įvykius, sugeba geriau socialiai adaptuotis, be to, juos lydi didesnė profesinės veiklos sėkmė (К. Муздыбаев, 1983).

Analizuojant pastarųjų metų publikacijas, tyrimus, galima konstatuoti, kad kai kuriuose darbuose koncentruojamasi ties tam tikromis Vakarų šalių nuostatomis ir mėginama jas perkelti į Lietuvą (J. Bagdanavičius, 1997; J. Navaitienė, 1998; D. Gudaitytė, 1999). Pedagogų socialinis rengimas – tikslingas specialių specialistų rengimas, kad jie sėkmingai atliktų savo socialinius vaidmenis, taip pat negali būti besąlygiškai orientuotas į progresyvią Vakarų patirtį, pamirštant Lietuvos realybę ir mūsų nacionalinio charakterio bruožus (R. Malinauskas, 1999a, 1999b). Vakarų šalyse dažniausiai vartojama socialinės kompetencijos sąvoka (R. Drummond, A. Stoddard, 1990) tik dabar vis dažniau pasirodo mūsų mokslo darbuose, tačiau socialinė atsakomybė gali būti traktuojama kaip vienas iš socialinės kompetencijos komponentų, leidžiančių veikti socialinėje ap-

linkoje (V. Stanišauskienė, 2000, p. 20). Vakarų šalių autoriai (P. Fairbrother, 1996; R. D. Rcnaud, H. D. Murray, 1996; J. F. Check, 1999) neakcentuoja socialinės atsakomybės svarbos. Mūsų tyrimas yra **aktualus Lietuvoje**, nes mūsų šalyje pedagogo socialinės kompetencijos samprata aprėpia ir socialinės atsakomybės komponentą. Pasak V. Aramavičiūtės (1997, p. 168), atsakomybė (atsakymas už savo veiksmų padarinius sau ir kitiems) yra viena iš dorumo apraiškų, sudarančių optimalių žmonių santykių pamatą. Todėl būsimų pedagogų socialinės atsakomybės analizė – tai ne tik aktuali socialinio rengimo, bet ir apskritai Lietuvos mokytojų rengimo problema.

Mokslinė darbo problema yra ta, kad tikrai stokojama duomenų, leidžiančių atsakyti į klausimą, kokie yra nūdienos sporto pedagogų socialinės atsakomybės ypatumai prieš socialinį rengimą ir po jo.

Darbo tikslas – nustatyti būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės ypatumus socialinio rengimo požiūriu.

Tyrimo objektas – būsimųjų sporto pedagogų socialinė atsakomybė.

Tyrimo uždaviniai: 1) nustatyti, ar skiriasi būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės komponentai (karjeros kontrolė, tarpasmeninių santykių kontrolė, veiklos sėkmės kontrolė) prieš socialinį rengimą ir po jo; 2) atskleisti, kaip būsimieji sporto pedagogai vertina siektinas ir savos socialinės atsakomybės lygį prieš socialinį rengimą ir po jo.

Hipotezė. Po socialinio rengimo būsimieji sporto pedagogai tampa socialiai atsakingesni. Hipotezė buvo formuluojama atsižvelgiant į tyrimo tikslą, uždavinius ir vadovaujantis psichologijos dėsniais (J. B. Rotter, 1966).

Pagrindinės sąvokos. *Atsakomybė* – žmogaus veiklos kontrolė priimtų normų ir taisyklių laikymosi požiūriu (Psichologijos žodynas, 1993, p. 33).

Socialinė atsakomybė – asmenybės atsakomybė visuomenei kaip sąmoningas moralės principų ir teisės normų laikymasis, atsakomybė už bendros veiklos rezultatus.

Kontrolės lokusas (kontrolė) – polinkis atsakomybę už savo veiklos rezultatus priskirti išorės jėgoms (eksternali, išorės kontrolė) ar savo paties sugebėjimams, pastangoms (internali, vidaus kontrolė) (Psichologijos žodynas, 1993, p. 147).

Metodika, tyrimo organizavimas, tiriamieji. Metodų pasirinkimą lėmė tyrimo tikslas, uždaviniai ir hipotezė. Modifikuota Dembo-Rubinštein metodika buvo taikoma socialinės atsakomybės siekiamis ir stygiui vertinti (O. П. Елисеев, 1994, p. 61–62). Tai bene populiariausia dabar tiesioginė savęs vertinimo tyrimo metodika (G. Valickas, 1991). Tiriamasis turėjo pažymėti pieštuku atkarpose su trimis padalomis tą vietą, kurią jis užima pagal tai, kokio socialinės atsakomybės lygio siekia, ir pagal tai, kokia, tiriamojo manymu, socialinė atsakomybė jam būdinga.

Socialinės atsakomybės komponentams (karjeros kontrolei, tarpasmeninių santykių kontrolei, veiklos sėkmės kontrolei) prieš socialinį rengimą ir po jo taikomas klausimynas – ekstremališkumo–internališkumo skalė (A. Bagdonas, B. Pociūtė, 1988, p. 105–122). Dalis skalės klausimų orientuoti į internališkumą, kiti – į eksternališkumą. Šios skalės teiginius tiriamasis turėjo vertinti šešiais balais, t. y. atsakymais: „tikrai taip“, „taip“, „beveik taip“, „beveik ne“, „tikrai ne“. Kuo tiriamasis surenka daugiau balų, tuo jo nuostata internališkesnė.

Mūsų tyrimo rezultatai analizuoti remiantis Lietuvos studentų populiacijos normomis (A. Bagdonas, B. Pociūtė, 1988, p. 111).

Statistinės hipotezės buvo tikrinamos taikant chi kvadrato kriterijų.

Lietuvos kūno kultūros akademijos (LKKA) Pedagoginio fakulteto studentai tyrimui buvo pasirinkti todėl, kad ši aukštoji mokykla parengia 80 proc. Lietuvos sporto pedagogų. Tyrimas buvo organizuojamas dviem etapais. 1997 m. buvo ištirti 142 LKKA Pedagoginio fakulteto studentai, būsimieji sporto pedagogai. 2000 m. tyrimas pakartotas, buvo tiriami tie patys studentai. Anketas tuomet grąžino 139 būsimieji pedagogai.

Tyrimo rezultatai

Ištyrus būsimuosius sporto pedagogus pagal eksternališkumo–internališkumo skalę, nustatyta, kad tiek vaikinių, tiek merginų bendras suvokiamos kontrolės laipsnis yra panašus, todėl lyčių skirtumai socialinės atsakomybės atžvilgiu nebuvo nagrinėjami. Analizuojant 1997 m. ir 2000 m. tyrimų rezultatus, tiriamųjų socialinės atsakomybės požymių reikšmės buvo palygintos.

Buvo keliami prielaidai, kad labai ryški išorės kontrolė (eksternališkumas) yra pedagoginė problema bendraujant su ugdytiniais ir darbo kolegomis, kurią būtina spręsti pasitelkus internališkas nuostatas ir kitokią savikorekciją. Galima manyti, kad ir socialinis rengimas (bendravimo psichologijos, pedagogo etikos pratybos, pedagoginė praktika) gali skatinti socialinės atsakomybės formavimąsi. Kaip jau minėta, tikrinant šią prielaidą buvo analizuojama būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės komponentų raiška (1 lentelė).

1 lentelės duomenys rodo, kad tiriamieji statistiškai patikimai ($p < 0,05$) skiriasi prieš socialinį rengimą ir po jo pagal du socialinės atsakomybės požymius – karjeros kontrolę ir tarpasmeninių santykių kontrolę. Kaip matyti iš 1 lentelės, studentų veiklos sėkmės kontrolės komponentas prieš socialinį rengimą ir po jo statistiškai patikimai nesiskyrė ($p > 0,05$). Vadinas, galima teigti, kad socialinis rengimas, socialinių įgūdžių lavinimas ypač svarbus sporto pedagogų profesinei karjerai, daugiausia priklauso nuo įgytų socialinių įgūdžių ir tarpasmeninių santykių sklaidai.

Sprendžiant antrąjį darbo uždavinį ir norint atskleisti, kaip būsimoji sporto pedagogai vertina siektinos ir savo socialinės atsakomybės

lygį prieš socialinį rengimą ir po jo, nustatyta, kad po socialinio rengimo būsimoji sporto pedagogai statistiškai patikimai skirtingai ($p < 0,05$) vertino savo socialinę atsakomybę. Po socialinio rengimo studentai save vertino palankiau ir nurodė, kad patikimai didesnei daliai (33,1 proc.) tiriamųjų būdinga didelė socialinė atsakomybė (2 lentelė). Nustatyti pokyčiai leidžia kelti prielaidą, kad socialinis pedagogų rengimas yra reikšmingas būsimo pedagogo socialinės atsakomybės raiškai. Vertinant siektinos socialinės atsakomybės lygį, panaši studentų dalis (109 studentai iš 142 bei 115 – iš 139) ir prieš socialinio rengimo patybas, ir po jų sutiko, kad jie siekia aukštos socialinės atsakomybės.

1 lentelė. *Tiriamųjų skirstinys pagal socialinės atsakomybės komponentus (skaičiais ir procentais)*

Socialinės atsakomybės komponentai ir jų lygis	Žemas		Vidutiniškas		Aukštas		χ^2 kriterijaus taikymo rezultatas ($df = 2$)
Karjeros kontrolė							7,48; $p < 0,05$
Prieš socialinį rengimą	38	26,8	76	53,5	28	19,7	
Po socialinio rengimo	19	13,7	89	64,0	31	22,3	
Tarpasmeninių santykių kontrolė							6,65; $p < 0,05$
Prieš socialinį rengimą	21	14,8	94	66,2	27	19,0	
Po socialinio rengimo	08	05,8	97	69,8	34	24,4	
Veiklos sėkmės kontrolė							0,20; $p > 0,05$
Prieš socialinį rengimą	34	23,9	77	54,3	31	21,8	
Po socialinio rengimo	31	22,3	75	54,0	33	23,7	

2 lentelė. *Studentų socialinės atsakomybės vertinimu, gautų Dembo-Rubinštein metodika, skirstinys (skaičiais ir procentais)*

Socialinė atsakomybė	Maža (žemas lygis)		Vidutinė		Didelė (aukštas lygis)		χ^2 kriterijaus taikymo rezultatas ($df = 2$)
Siektina							2,27; $p > 0,05$
Prieš socialinį rengimą	1	0,7	33	22,5	109	76,8	
Po socialinio rengimo			24	17,3	115	82,7	
Būdinga							6,13; $p < 0,05$
Prieš socialinį rengimą	28	19,7	79	55,6	35	24,7	
Po socialinio rengimo	14	10,1	79	56,8	46	33,1	

Galima manyti, kad siektino socialinės atsakomybės lygio pokyčių nebuvo todėl, kad siektinas (idealus) socialinės atsakomybės lygis, pasak K. Miškinio (2000, p. 130), yra nulėmtas ne dorovinių reikalavimų santykio su žmogumi, o paties žmogaus ar visuomenės santykio su doroviniais reikalavimais. Apibendrinant galima teigti, kad tinkamai organizuotas socialinis rengimas gali ir turi reikšmės socialinės atsakomybės ugdymui ir saviugdai.

Rezultatų aptarimas

Šiuo tyrimu buvo siekiama atskleisti būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės nuostatų ypatumus. Užsibrėžta nustatyti, ar socialinis rengimas galėtų statistiškai patikimai keisti būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės komponentų raiškos lygį. Rezultatai leidžia kelti prielaidą, kad būsimieji sporto pedagogai suvokia, kad svarbios ne vien profesinės žinios, bet svarbu ir tai, ar asmenybė išsiugdžiusi socialinę atsakomybę.

Manytume, kad tyrimo rezultatus būtų galima paaiškinti socialinio išmokimo koncepcija (J. B. Rotter, 1966). Mūsų gauti rezultatai patvirtina teiginį, kad socialinis rengimas padeda studentui pedagogui išsiugdyti socialinę atsakomybę. Tyrimai rodo (R. Stančikaitė, 2000, p. 102), kad atsakomybės už savo pedagoginį darbą, už savo žodžius ir veiksmus, už santykius su moksleiviais prisiėmimas yra vienas iš svarbiausių pedagoginio darbo įprasminimo komponentų. Pasak M. Teresevičienės (1997, p. 62), atsakomybė yra vienas iš pagrindinių mokymosi bendradarbiaujant elementų, o darbas bendradarbiaujant grupėse stiprina moksleivių savigarbą ir pasitikėjimą savimi. Todėl psichologiškai pagrįsta bei skiepi-

janti atsakomybę socialinio rengimo sistema – tai vienas iš galimų būdų rengti mokytojus, gebančius spręsti moksleivių dorovinio ugdymo problemas.

Socialinio išmokimo koncepcijoje socialinės atsakomybės įgijimas apibūdinamas kaip socialinių normų ir taisyklių priėmimas bei vidinė savo veiklos kontrolė (J. B. Rotter, 1966): kuo labiau žmogus atsakomybę grindžia išorės priežastimis, tuo labiau blogėja jo veiklos produktyvumas. Po socialinio rengimo pakito studentų suvokiamos veiklos kontrolės komponentų raiška: studentai ėmė internališkiau save vertinti. Taigi yra prielaidų manyti, kad socialinis rengimas gali daryti poveikį ir būsimųjų sporto pedagogų socialinės atsakomybės sklaidai, o galbūt net ir elgesiui. Mūsų rezultatai neprieštaruoja E. Martišauskienės (2000) tyrimų duomenims, kurie rodo, kad ir šių dienų paaugliai labiausiai vertina atsakomybę ir teisingumą. Tirdami socialinę sporto pedagogų atsakomybę neaptikome lyčių skirtumų, tačiau, pavyzdžiui, A. Dževečkos ir N. Ramelienės (2000, p. 69) teigimu, atsakomybę daugiausiai vertina moterys, ypač studentės (50 proc.), ir tik 20 proc. visų vyrų „skiria šią savybę prie aukščiausiųjų“. D. C. Funderio ir kt. (1983) duomenimis, moterys yra taip pat socialiai atsakingesnės, o L. A. Witt (1990) tyrimai rodo, kad socialiai atsakingesni yra studentai vyrai. Taigi šiame straipsnyje iškeltai idėjai apie socialinio rengimo pranašumus ugdant socialinę atsakomybę pagrįsti reikia tolesnių konstatuojamųjų ar eksperimentinių tyrimų.

Išvados

1. Studentai sporto pedagogai statistiškai patikimai ($p < 0,05$) skiriasi prieš socialinį ren-

gimą ir po jo pagal du socialinės atsakomybės požymius: karjeros kontrolę ir tarpasmeninių santykių kontrolę. Vadinasi, galima teigti, kad socialinis rengimas, socialinių įgūdžių lavinimas yra ypač svarbus socialinės atsakomybės formavimuisi.

2. Po socialinio rengimo būsimieji sporto pedagogai statistškai patikimai palankiau ($p < 0,05$) vertino savo socialinės atsakomybės lygį. Todėl galima teigti, kad socialinis rengimas gali daryti poveikį ir būsimųjų kūno kultūros pedagogų socialinės atsakomybės vertinimui.

LITERATŪRA

1. Aramavičiūtė V. Integralinė meilės samprata – dvasingumo pamatas // *Acta paedagogica Vilnensia*. 1997, Nr. 4, p. 163–168.

2. Bagdanavičius J. Vakarietiškas švietimo modelis // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas. Lietuvos valstybingumas ir mokykla – IV tarptautinės mokslinės konferencijos mokslo darbai. Vilnius: VPU, 1997, p. 7–10.

3. Bagdonas A., Pociūtė L. Eksternališkumo – internališkumo skalė // *Psichologija*. 1988, Nr. 8, p. 105–122.

4. Check J. F. The Perceptions of Their Former Teachers by Older Adults // *Education*. 1999, 120, p. 168–173.

5. Drummond R., Stoddard A. Teacher Competencies: what is the Role of Foundation of Education? // *Journal of Instructional Psychology*. 1990, 17, p. 65–68.

6. Dževečka A., Ramelienė N. Pedagogų vertybės ir jų veiksmų problema // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas. Mokslas – studijos – mokykla – VII tarptautinės mokslinės konferencijos mokslo darbai. Vilnius: VPU, 2000, p. 68–72.

7. Fairbrother P. Recognition and Assessment of Teaching Quality // *Nurse Education Today*. 1996, 16, p. 69–74.

8. Funder D. C., Block J. H., Block J. Delay of Gratification: Some Longitudinal Personality Correlates // *Journal of Personality and Social Psychology*. 1983, 44, p. 1198–1213.

9. Gudaitytė D. Aukštojo mokslo tapimo masiniu reiškinys ir jo bruožai // Lietuvos II edukologijos doktorantų ir jų mokslinių vadovų konferencija – jaunųjų mokslininkų darbai. Kaunas: Technologija, 1999, p. 369–374.

10. Malinauskas R. LKKA studentų lengvaatlečių ir krepšinininkų charakterio ypatumai // *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 1999 a, Nr. 3, p. 22–26.

11. Malinauskas R. Pedagogikos studentų bendravi-

mo ir bendradarbiavimo poreikiai bei galimybės // *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*, 1999 b, Nr. 2, p. 28–36.

12. Martišauskienė E. Vyresniųjų paauglių dorovinis tapsmas: prielaidos, ypatumai, ugdymo linkmės // *Pedagogika*. 2000, p. 34–41.

13. Miškinis K. Kūno kultūros ir sporto specialistų rengimo tobulinimas. Monografija. Kaunas: LKKA, 2000.

14. Navaitienė J. Profesinės brandos ir nuostatų į mokytojo profesiją ryšys // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas. Lietuvos valstybingumas ir mokykla – V tarptautinė mokslinė konferencija, mokslo darbai, II d. Vilnius: VPU, 1998, p. 220–222.

15. Poškus K. Mokytojo kūrybinė asmenybė. Kaunas: Šviesa, 1986.

16. *Psichologijos žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993.

17. Renaud R. D., Murray H. G. Aging, Personality and Teaching Effectiveness in Academic Psychologists // *Research in Higher Education*. 1996, 37, p. 323–340.

18. Rotter J. B. Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement // *Psychological Monography*. 1966, 80(1), p. 1–28.

19. Stanišauskienė V. Rengimosi karjerai proceso socioedukaciniai pagrindai ir jo prielaidos bendrojo lavinimo mokykloje. Daktaro disertacijos santrauka. Kaunas: VDU, 2000.

20. Stančikaitė R. Fenomenologinė mokytojo darbo įprasminimo analizė // *Pedagogika*. 2000, Nr. 40, p. 95–105.

21. Teresevičienė M. Mokymosi bendradarbiaujant mažose grupėse metodai // *Pedagogika*. 1997, Nr. 34, p. 61–70.

22. Tijūnėlienė O. Sovietinių laikotarpiu keltų reikalavimų mokytojo asmenybei problematiškumas // *Pedagogika*. 2000, Nr. 41, p. 59–68.

23. Vaitkevičius J. Pedagogų rengimas kaip problema // Švietimo reforma ir mokytojų rengimas. Lietuvos valstybingumas ir mokykla – V tarptautinė mokslinė konferencija, mokslo darbai, II d. Vilnius: VPU, 1998, p. 220–222.

24. Witt L. A. Person-situation Effects and Gen-

der Differences in the Prediction of Social Responsibility // Journal of Social Psychology. 1990, 130(4), p. 543–554.

25. Елисеев О. П. Конструктивная типология и психодиагностика личности. Псков: Областной институт, 1994.

PECULIARITIES OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF FUTURE SPORT PEDAGOGUES' IN THE CONTEXT OF SOCIAL TRAINING

Romualdas Malinauskas

Summary

Scientific problem refers to the lack of investigations that provide answers to the question what social responsibility of sport pedagogues before social training and after it is. The purpose of the research is to define the peculiarities of social responsibility of future sport pedagogues in the context of social training. The following research methods have been applied in the study: Rotter scale (questionnaire), modified Dembo–Rubinstein method, which was offered to estimate peculiarities of social responsibility. The investigation was organised in two stages. In 1997, 142 future sport

pedagogues of the Faculty of Pedagogy, Lithuanian Academy of Physical Education, were tested. In 2000, the same investigation was repeated. The investigation was performed with the same students. In general, 139 future pedagogues returned the questionnaires.

Statistically, it has been established that control of interpersonal relations, control of career of the students were significantly high ($p < 05$) after the social training. Research data prove that after social training the social responsibility of future pedagogues were estimated positively ($p < 05$).

Gauta 2001 03 16

Printa 2001 11 26